

Charlie Wilson's War

HOE AFGHANISTAN EEN RUSSISCH VIETNAM WERD

Aan het einde van de film *Charlie Wilson's War* zien we hoe Charlie Wilson feestviert. Dat is niet voor het eerst, want inmiddels is duidelijk dat Charlie wel van een feestje houdt. Dit keer heeft hij echter een goede reden: de Sovjet-Unie is verslagen in Afghanistan en Wilson heeft daarbij een essentiële rol vervuld.

MARJONNE MAAN

De echte Charlie Wilson tijdens de première van de film.

Julia Roberts als Joanne Herring. Deze miljonair, activiste en zakenvrouw speelde een belangrijke rol bij de totstandkoming van 'operatie Cycloon'. Samen met haar zoon filmde ze de gruweldaden van de Russen in Afghanistan. De beelden liet ze zien aan haar invloedrijke Republikeinse vrienden. Ze was tevens de vriendin van Charlie Wilson.

Als enige politicus in Washington pleitte Charlie Wilson jaren eerder al voor hulp aan de religieuze strijders die probeerden de Sovjets uit hun land te krijgen. Toen Wilson, door het televisieprogramma *60 minutes*, bekend raakte met de situatie in Afghanistan was hij geschokt. Hoe kon het dat de Verenigde

Staten niet te hulp schoten? Wilson kreeg voor elkaar dat zijn land de grootste geheime CIA-operatie in de geschiedenis op touw zetten om Afghanistan te bevrijden. Hij zou dit gaan zien als de belangrijkste overwinning in zijn lange politieke loopbaan. Maar juist op het moment dat

Wilson zijn succes uitgebreid viert, neemt zijn goede vriend, de CIA-agent Gust Avrakotos, hem apart. Avrakotos vertelt Wilson het verhaal van de Zenmeester en het jongetje. Bij iedere tegenslag en bij ieder succes in het leven van de opgroeiende jongen zegt de Zenmeester: 'We zullen zien'.

• Of Avrakotos dit verhaal in werkelijkheid ook aan Wilson heeft verteld, weet ik niet. Duidelijk is wel dat Avrakotos toen al in de gaten had dat het succes in Afghanistan geen garantie gaf voor de toekomst. Hoe het Afghanistan verder zou vergaan moest nog worden gezien.

'Toch voelde ook Wilson aan dat het kortzichtig was te denken dat met het verslaan van de Sovjets de toekomst van Afghanistan was veiliggesteld.'

Mini-Marshallplan

Avrakotos, een door en door cynische en doorgewinterde CIA'er, zag het met al somber in. Toch voelde ook Wilson aan dat het kortzichtig was te denken dat met het verslaan van de Sovjets de toekomst van Afghanistan was veiliggesteld. Waar zijn bemoeienis met Afghanistan aan de ene kant gezien kan worden als een groot succes, ervoer Wilson het aan de andere kant – vooral op latere leeftijd – als een persoonlijk falen. In een interview zei hij hierover dat

hij zich schuldig voelde omdat hij niet genoeg zijn best had gedaan om een mini-Marshallplan op te zetten voor Afghanistan. Door het machtsvacuüm dat ontstond, kon de Taliban in de jaren negentig de macht grijpen. In de film wordt de onmacht van Wilson getoond. We zien hoe Wilson verwoede pogingen deed de andere Congresleden te overtuigen hulp te geven voor de wederopbouw van het land. Hij benadrukte in het bijzonder het belang van goed onderwijs. Ti vergeefs, want er waren op dat moment ander belangrijke thema's en de Verenigde Staten vonden het wel mooi geweest. Men was Afghanistan moe.

Geheime samenwerking

Charlie Wilson's War geeft een goede kijk achter de schermen van het politieke leven in de Verenigde Staten. De Verenigde Staten moesten de strijders in Afghanistan in de jaren tachtig

in het geheim steunen om een openlijk conflict met de Sovjet-Unie te voorkomen. De oorlog in Vietnam en de Cuba-crisis lagen nog pijnlijk vers in het geheugen. Samen met de CIA bleef Wilson de mogelijkheden. De Mujahedeen moesten bewapend worden. Hiervoor was de hulp nodig van landen als Israël, Egypte en Saoedi-Arabië. Tijdens geheim overleg bleek dat deze landen wel wilden helpen maar alleen onder de voorwaarde dat hun hulp geheim bleef. Aartsvijanden werkten dus samen

wanneer zij daar een groot belang bij zagen. Hieruit blijkt de gezamenlijke angst in die regio voor de verspreiding van het communisme. Een angst die uiteraard op dat moment heel reëel was.

Pakistaans vluchtelingen-kamp

De manier waarop Wilson zijn collega's overtuigt van de noodzaak hulp te sturen, geeft een onthullende kijk op hoe politiek in de dagelijkse praktijk werkt. Wilson sluit allerlei deals om zijn zin te krijgen, hij herinnert Congresleden aan het feit dat ze hem nog iets verschuldigd zijn en hij dreigt er allerm minst voor terug gebruik te maken van (emotionele) chantage. Omdat in een geheime commissie wordt besloten over buitenlandse operaties, moet Wilson vooral die commissie en dan met name de voorzitter, aan zijn zijde krijgen. Maar de voorzitter ziet het niet zitten om moslimstrijders te helpen; hij is namelijk een overtuigd christen. Wilson neemt hem mee naar een vluchtelingenkamp aan de grens van Pakistan. Bij het zien van zo veel leed wordt de voorzitter binnen één dag overtuigd van de noodzaak de strijders te steunen. De voorzitter vergelijkt het leed aan de moslims die de strijd met de Russen op eigen houtje moeten voeren zelfs met dat van de Amerikaanse soldaten tijdens de oorlog in Vietnam.

Godsdienststrijd

Ogenscheinlijk gaat *Charlie Wilson's War* over een typisch Koude Oorlog-conflict. De strijd om Afghanistan is binnen dit grote conflict een tot nu toe

onderbelicht onderwerp geweest. Toch wordt het verslaan van de Sovjets in deze regio nu gezien als een cruciale slag. Het betekende het definitieve begin van het einde van de macht van de Sovjet-Unie. Tegelijkertijd zien we in de film een belangrijke omslag plaatsvinden. Wat aanvankelijk een conflict lijkt te zijn in het kader van de Koude Oorlog, begint steeds meer uit te groeien tot een godsdienststrijd. Juist daarom, met het oog op de ontwikkelingen rond 11 september 2001, krijgen deze gebeurtenissen uit de jaren tachtig een nieuwe relevantie. Voor leerlingen kan het interessant zijn om verbanden te ontdekken tussen toen en nu.

Kennis achteraf

Achteraf ligt het voor de hand om de wijze waarop de Verenigde Staten zich hebben bemoeid met Afghanistan in verband te brengen met de aanslagen van 11 september. In *Charlie Wilson's War* wordt de suggestie gewekt dat er een directe lijn ligt tussen oorzaak en gevolg. In artikelen die verschenen naar aanleiding van de film wordt hierop kritiek geuit. Mensen die onder Reagan hebben gediend en dus betrokken waren bij de politiek in die periode, hebben geageerd tegen het idee dat het geld en de wapens van de CIA-operatie rechtstreeks bij de Taliban en Osama bin Laden terecht zijn gekomen. Je kunt je afvragen of het wel mogelijk is te achterhalen hoe de Taliban precies aan wapens kwam. Ook al zou er een verband zijn tussen de CIA-operatie en de opkomst van de Taliban, ten tijde van de Koude

Oorlog was het niet meer dan logisch dat de Verenigde Staten alles op alles zetten om de machtsuitbreiding van de Sovjet-Unie tegen te gaan. Met de kennis van nu hadden ze waarschijnlijk niet anders gedaan. Daarbij is het van belang dat de Amerikanen zelf de strijd in

Nouvel Observateur heeft gezegd. Volgens hem zouden de Verenigde Staten de bemoeienis van de Sovjet-Unie met Afghanistan eerder gestimuleerd hebben dan tegengehouden, omdat de Verenigde Staten in Afghanistan de mogelijkheid zagen de Sovjet-Unie te verslaan

Wilson met de voorzitter van de geheime commissie. Na het zien van het leed in de vluchtelingenkampen is de voorzitter overtuigd van de noodzaak de strijders te helpen.

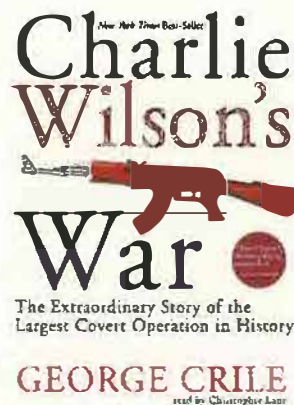
'De Verenigde Staten zagen in Afghanistan de mogelijkheid de Sovjet-Unie te verslaan en van Afghanistan een 'Russisch Vietnam' te maken.'

Afghanistan zien als beslissend voor het einde van de Koude Oorlog.

Een Russisch Vietnam

De meeste Democraten waren in de jaren tachtig tegen vergaande bemoeienis van de Verenigde Staten met binnenlandse aangelegenheden in andere regio's. Wilson was een Democraat, die blijkbaar in dit specifieke geval afweek van het partijstandpunt. Niet voor niets voelde hij zich vooral gesteund door zijn Republikeinse vrienden. Na de nederlaag van de Sovjets in Afghanistan wilden beide partijen, de Democraten en de Republikeinen, dit succes graag op hun naam schrijven. Opvallend is wat Zbigniew Brzezinski, die als adviseur nationale veiligheid diende onder Jimmy Carter, in 1998 tijdens een interview met het Franse *Le*

en van Afghanistan een 'Russisch Vietnam' te maken. In dat geval deed Charlie Wilson niet veel meer dan uitvoeren wat anderen voor hem al hadden bedacht.

Film: *Charlie Wilson's War* (2007)
Regie: Mike Nichols
Scenario: Aaron Sorkin
Lengte: 97 minuten
Hoofdtrollspelers: Tom Hanks, Julia Roberts, Philip Seymour Hoffman, Amy Adams, Emily Blunt

Gebaseerd op het boek van George Crile, *Charlie Wilson's War: The Extraordinary Story of the Largest Covert Operation in History* (2003).